

ตัวอย่าง

พ่อจ๋า

พ่อจ๋า เต๋อ
ปกเมืองบึงบ้านด้านภูธราน
สองสี่แปดสี่ปีเกิดเหตุ
ตั้งที่พฺรฐานแปดธันวาที่ท่าแพ

บั้นทีจจวีระไทยใจหัวหาญ
ตั้งที่พฺรฐานแปดธันวาที่ท่าแพ
ประจัญบานด้านลำเขตอย่างแนวแม่
ควรรค่านกการแซ่ห้องสถิตี เหน

นกแอ่น

ปากพ้ง เหน
ยามเย็นหากินออกบินไซ้
น้ำสายมีค่ายอดอาหาร
ตามตึกโตใหญ่ใจกลางเมือง

มีนกแอ่นทำรังอยู่คอนโต
ตามตึกโตใหญ่ใจกลางเมือง
สร้างเนินสร้างสานให้ฟูเฟื่อง
บินหัวประเทืองใจ เหน

ศาลาตุ๊ก

ศาลาโดหก เหน
คู่ศาลาหน้าเมืองประเทืองใจ
กัณจะนอนเล่านิทานหกจริงบ้าง
เดิมคนใช้ยาคับนอนก่อนเข้าเมือง

มีประตูปะดกหกต้นใหญ่
เดิมคนใช้ยาคับนอนก่อนเข้าเมือง
ชื่อแอบอ้างศาลาโกหกจึงลือเลื่อง
เดี๋ยวนี้ใช้ทุกเรื่องทุกการงาน...เหน

ทุ่งท่าลาด

ทุ่งท่าลาด เหน
เป็นปอดใหญ่ใจกลางเมืองนคร
มีพุทธภูมิมีกวนอิม มีสวนสัตว์
สอกกำลังเล่นนั้มนอนเลียงเฮฮา

ธรรมชาติสะอาดตาน่าพักผ่อน
ออกกำลังเล่นนั้มนอนเลียงเฮฮา
พิพิธภัณฑสรวรเรื่องจัดไว้ศึกษา
แหล่งรื่นรมย์เรื่องปัญญาน่าเที่ยวจริง...เหน

แม่เจ้าอยู่หัว

แม่เจ้าอยู่หัว เหน
คู่บารมีศรีธรรมโคกผู้เกรียงไกร
โลทิศชาวขอนิสัยในศาสนา
มีจิตใจโอบเอื้อ เกื้อการุณย์

มือถือบัว บริสุทธิ์ หุดม่องใส
มีจิตใจโอบเอื้อ เกื้อการุณย์
ปฏิสังขรณ์วัดวา พาน้ำพูน
ถึงสิ้นบุญ รับบมามานผ่านภทภย์...เหน

พระเจ้าศรีธรรมโศกราช

พระเจ้าศรีธรรมโศก เหนอ
คุณธรรมนำใจไม่เอนเอียง
ปีทวงคืนสงเสริมประชาชาติ
สืบสองเมืองมาอยู่เคียงสามัคคี

สร้างนครกระฉ่อนโชค และชื่อเสียง
สืบสองเมืองมาอยู่เคียงสามัคคี
มุ่งบำรุงพุทธศาสนาธรรมาวุธ
ด้วยบุญบารมีผู้ครองธรรม...เหนอ

ขาดควายไถนา

ฮาเอ๋อ...เหนอ...แต่ใจเหนอ
ควายน้องตัวเดียวพอมหนักหนา
ฝูงแร้งฝูงกาชักชวนกัน
แมงวันตอมตากก็ไม่กริบ

จะเอาควายใครไถนา
แมงวันตอมตากก็ไม่กริบ
มาหาน้องมันสี่ห้าสิบ
ควายขาวเขายาวน้อง เอ๋อ...เหนอ
(ของเก่า)

งานคือเงิน

ฮาเอ๋อ...เหนอ...เงินทองเหนอ
ถ้าใครอยากได้
ทรัพย์สิ้นเงินทองทั้งหลาย
ต้องปล้ำต้องหา

คือของนอกกาย
ต้องปล้ำต้องหา
ต้องชวนต้องชวยถึงได้มา
เงินทองไม่มีมาเอง เอ๋อ...เหนอ
(ของเก่า)

น้ำเค็มเต็มคลอง

ฮาเอ๋อ...เหนอ...น้ำเค็มเหนอ
ข้าวกล้าในนาน้อง
เดือนสีน้ำเค็มท่วมข้าว
ข้าวน้องสูญสิ้น

ขึ้นเค็มล้ำคลอง
คราวนี้จะต้องสูญสิ้น
น้ำตาน้องสาวโหยริน
นั่งกินแต่น้ำตา เอ๋อ...เหนอ

เฒ่าห้าว

ฮาเอ๋อ...เหนอ...งูสายพานเหนอ
อ้ายเฒ่าห้าวหอก
แลเหนอแลตุ
คราวนี้คิดหาเมียสาว

ยานขึ้นแม่คอก
คิดหาเมียสาว
อ้ายเฒ่าห้าวมันทำบาว
อ้ายเฒ่าไม่อายหงอก เอ๋อ...เหนอ
(ของเก่า)

สายแต่รูป รุปไม่หอม

สายเอ้อ...เหอ...ลูกสาวเหอ	ลูกสาวชาวท่าไร่
สามเหมือนกินได้	ท่าसानไม่เป็น
หุงข้าวสักหม้อ	ไม่มีเงินตั้งห้าหนวนขึ้น
ทำงานไม่เป็น	ลูกสาวชาวท่าไร่ เอ้อ...เหอ
	(ของเก่า)

๒. ประเภททสวด

วรรณกรรมประเภทนี้ ได้แก่ บทสวดด้าน ไร่	มีพุทธชายยืนโฉบ	ตามากดนั้น
กับนิทานชาดก หรือนิทานพื้นบ้าน นิยมประพันธ์ด้วย	สามเกลอแรกคลอตอดออกมา	เนตรทั้งสี่เขา
ภาพย่นาณี ภาพย่นสุรางคนางค์ และภาพย่นอ้ง	หัดคนาเสียงโฉบเห็น	
เล่าหรือให้หมวราวราอ์ใช้ผ่านเป็นทำนอง (บิณฑิต์เรียกวา	เพราะว่าเวลาจำเป็น	คนอื่นแฉเห็น
เวลาอ้งเอือ) ให้อุบายอุบายเอือกึ่งอ้งอ้งที่พระภิกษุจะ	ยังขึ้นขึ้นกึ่งอ้งอ้ง	
แสดงพระอรรถมอชณ พอิหาวรดค หรือวิหาวพระด้าน	เพราะเวลากรรมย่ำยี่	ชาติก่อนเพื่อนนี่
ในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ลักษณะการสวดจะ	ได้เป็นเศรฐฐิตานา	
แตกต่างกันไป ตามลักษณะของคำประพันธ์ มีหลัก	พระอรรถผู้ทรงศีลา	โคจรผ่านมา
เกณฑ์และวิธีอ้นมต่าง ๆ ดังจะได้อรวรรมอ้งอ้งอ้งอ้ง	บิณฑิตานโคชนาทุกวัน	
อธิบายดังต่อไปนี้	วันหนึ่งแต่เข้าเต้าตัน	เข้าในคานัน

ภาพย่นอ้ง ๑๖

การสวดภาพย่นอ้ง ๑๖ ลักษณะฉันทลักษณะ	ห่าว่าไม้อู้ไม่เห็น	
ของภาพย่นอ้ง ๑ บท มี ๓ พรรค พรรคแรก ๖ คำ พรรค	พระอรรถได้ความสำคัญ	เคืองแค้นแค้นเข็ญ
ที่สองมี ๔ คำ พรรคที่สามมี ๖ คำ	ก็กลับไปยังอาราม	
๐๐/๐๐/๐๐	กรรมเวียนตามเบี่ยพอาดมา	ยั้งขึ้นขึ้นตา
๐๐/๐๐/๐๐	หัดคนาบเห็นสิ่งใด	

ในการสวดแบ่งอ่านเป็นชุด ชุดละ ๒ คำ จังหระ	สุรางคนางค์ ๒๘	
การสวดวรรคแรกสวด ๒ คำต่อเนื่องไปสามชุด จังหระ	การสวดภาพย่นสุรางค์ ๒๘ หรือ รวม ฉันทลักษณะ	
ที่สองจะสวด ๒ คำ อีก ๒ ชุด จังหระที่สามจะสวด ๒	๑ บท มี ๗ พรรค พรรคละ ๔ คำ	
ชุด ๒ ชุดก่อนลมแล้วอ่าน อีก ๒ คำ สวดท้ายเป็นจบ		
๑ บท		๐๐/๐๐
		๐๐/๐๐
ยังมีอ้งอ้งเพ่าบายตา	อ้งอ้งอ้งอ้ง	๐๐/๐๐
อ้งอ้งอ้งอ้งอ้งอ้ง		๐๐/๐๐

การสวดแบ่งเป็นชุด ชุดละ ๒ คำ จังหะการ
สวด จะสวดครั้งละ ๒ คำ เป็น ๑ จังหะ ต่อเนื่องไป
จนจบ

สมรแม่แปรตัว
แสงทองส่องฟ้า
สะอื้นจิตติดตา
จะเป็นอันใด

รุ่งแล้วยังชมมัว
รู้ว่านิมิต
ไอ้อกเองอา

จะว่าเรียงนครา
หาไหนใครจะทัน
ส่วนทหารแห่งกัน
ผลัดกันนี้แหว

แสนสนุกสุขา
ค่ายคูประตูด้าน
มีฤทธิ์สื่ออัน

ยังมีเศรษฐี
บังดับกะเกณฑ์
ตั้งให้ลาดตะเวน
บังดับบรรพชา

ศึกค้ำมั่งมี
บนเรือเหนือใต้
สมณะสามแถว

ชื่อเศรษฐีพุทธโฮ
น้องสาวพระยา
พักตร์คือจันทร์
เวรนางมี

เมียบั้นรูปโอ้
ชื่อนางวรลักษณ์
อยู่ประมาณนานห้า

วันหนึ่งสนธเขต
ประทมแห่งทิพย์ศรี
เสียวสันอินทรีย์
องค์อัมรินทร์

นิมเนื่อนัยเนตร
สุบินอัศจรรย์
ในฝันว่ามี

ถือเพชรเม็ดแดง
เข้าในมนทิตรา
แสงสว่างจบหล้า
บ่ปูนปานกัน

แพรวศรีพรายแสง
โตเท่าผลปราง
สามภพโดยจะหา

ยื่นให้สายสมร
จากแท่นสุวรรณ
โกสิย์ฟ้าดับ
ในยามสนธยา

แล้วอุ้มนางจร
นางกับเศรษฐี
ไปยังเมืองสวรรค์

กาพย์ยานี ๑๑

การสวดกาพย์ยานี ๑๑ มีลักษณะฉันทลักษณ์
ดังนี้ ฉันทลักษณ์ ๑ บท มี ๒ บาท บาทละ ๒ วรรค
วรรคแรกมีจำนวน ๕ คำ วรรคหลังมีจำนวน ๖ คำ
ดังนี้

๐๐/๐๐๐ ๐๐๐๐/๐๐๐
๐๐/๐๐๐ ๐๐๐/๐๐๐

ในการสวด วรรคแรกแบ่งเป็น ๒ คำ และ ๓ คำ
วรรคหลังแบ่งเป็น ๓ คำ และ ๓ คำ จังหะการสวด
จะสวดลงจังหะตามชุดคำที่แบ่งไว้ คือ ๒,๓,๓,๓ ตาม
ลำดับจนจบ

กอดแก้วแล้ววิโยค กั้นแสงสโกลั้งชฌนา
ไอ้อ้อยอดแสนหา มาริบหึงพิกลไค
เจ้าตายทีจะตายด้วย มาเป็นเพื่อนม้วยนางอรทัย
พี่จะญูไปเปียไค แรกรักใคร่ได้พูดกัน
ตัวเราเป็นเศรษฐี ได้มั่งมีมากความครั้น
เงินทองของทั้งนั้น โทษจะทันแม่ขวัญตา
จะตายตามงามพี่ได้ แต่รักใคร่ถูกกำพริา
เงินทองของข้างม้า พ้อหาไม่เป็นไพร่หลวง
เข้าของไม่มีราย โทษจะได้คนทั้งปวง
ยกกรขึ้นช้อนพรวง พิไร้านั่งรำพัน
ลูกชายจะไว้โย จะฆ่าไปเสียตามกัน
จับตามาจะฟัน คนทั้งนั้นยุคหัตถา
รู้ไปถึงปิ่นเกล้า อาทิตย์ทิวาเจ้าพารา
ขึ้นพระวอเสด็จมา ถึงเคหาท่านเศรษฐี
เรียกมาแล้วกล่าวว ธุราเจ้าน้องเชยพี่
เหตุผลกลไคมี ที่จะฆ่าไอรสลา

คนที่เห็นแว้วๆตาจะสว่าง	ความจะดวงสนองจะแจ้งดีดแบบบุรุษ	ล้าของร้องกล้าว	มาเข้าห้องส่ง
ถนอมขบถกับนาคาพอกอกเพิ่มคูณ	เงสีจะดูเข็ญเคียดพลาไร	แจ้งความจำนง	จ้ำรายอวยพร
คนไม่เรียกคงไม่รู้เสียดเงนิอนอยู่ไม่ถั่ง	บิดขลุ่ยมีตมกับไม่ถั่นโชน	ทั้งหน้าทั้งหลัง	ผู้ฟังสลดน
คนถือศตางจะว่าท่าจะจำใจ	ศุงแสงไฟที่เข็ญมิให้จิดจาง	บทบาทแบบกลอน	ผู้ค้นสนใจ
คนที่มีความรู้จะช่วยเหลือผู้จืด	หาเงสิดเกิดผลพหุขัตติราช	ขอให้อาญววรรณะ	สุขะพระพ้องใส
เรียนแล้วรู้ขึ้นทั่วทั้งเป็นทุกทาง	รู้จักสร้างศาสตร์ไม่ขาดแคลน		(หนังสือของ กุหลาบสีม่วง)
คนที่ไม่เรียนจะรับราชการไม่ถนัด	ถ่มน้ำเือกมถอยเพราะไม่ตั้งชื่ชบแบบน		
ถึงที่ว่าทุกตอนตั้งบทกลอนและอน	ต้องยากแค้นเพราะไม่รู้ชื่อกลอน	บทกลอนแปด ปฏิภาณ	
ถ้าจะมาตั้งรับตีมีความรู้	คือจะดูขาดชั้นเรียนไม่จิ้นเงา	รวมเินคนศิเสินไม่โกหได้	จะขยายเนื้อความไปตามตรง
งานเขียนแหล่งเกิดทรงยให้สู้บรา	ถ้าไม่ถ้รับถ้เินบราคงจน	จากปักษ์ใต้แล้วริบมาในราและหนึ่ง	แถบไปยังสถานี่ที่ทุ่งต
	(หนังสือของ กุหลาบสีม่วง)	นาฬิกาพลตี่ตีสิริมเกิดตรง	รถเร็ววิ่งทุ่งตตรงสถานี
		เ็นเินแสงขึ้นรถไฟเจอนาถ	ถึงสุราษฎร์ที่ชุมพรตอนตีสี่
		ถึงประจวบศิริชั้นถ่มันรุ่งตี	จากสถานีทาวจัดลมพัดโชบ
		รถถึงหัวหินดินแสบไป	เห็นทะเลกว้างใหญ่ใจวิวไทย
		มอทะเลทาวจัดลมพัดโชบ	นึกเดียวโดยแดดยพระพายพื่อ
		พอลถึงเม็ชพรนั่งเินตต้นขา	ถูกขึ้นมาจากนั้งครางแต่งถือ
		เ็นราทบุรีวังมีพระพายพื่อ	นั้งกลตมีถสร้อยเคร้าเพราะทาวม
		จากราบุรียามตีสองกว่า	ถึงจังหวัดเรียกว่านตาปฐม
		ถึงธนบุรียามตีหกหัวอกตรม	สมาคมโกษใต้ได้ต้อนรับ
		แสงขึ้นรถแท๊กซี่ที่สบาย	ผมนี้มั่งโกถักกับนายชั้น
		สมาคมพารณมาต้อนรับ	คนชั้นเ็งผ่านสะพานพุทธ
		ถึงกรุงเทพคลองคสายถายควัน	เป็นเ็ชของสวราช์ชั้นสูงสุด
		รถแท๊กซี่วิ่งผ่านสะพานพุทธ	เข้าจอจุดที่หน้าสมาคม
			(นิราสีถนตุง จังหวัดตรัง)

๓.๓ บทโนรา มีบทขับเฉพาะหลายแบบ เช่น โหรีวิภู หน้าแตรระ เพลงทับเพลงโชน เป็นต้น ส่วนบทขับทั่วไปเป็นบทที่โนราใช้ขับหน้าม่านก่อนจะออกรำรำ นิยมใช้ทำนองกลอนสี่และกลอนแปดแบบหนึ่งตะลุง แต่เมื่อออกรำรำหน้าเวทีแล้ว จะร้องบทกลอนสี่ กลอนหก หรือกลอนแปด ตามแบบของโนรา คือมีถูกคู่ร้องรับตัวมี ลักษณะกลอนเหมือนกลอนหนึ่งตะลุง ต่างกันเฉพาะเวลาร้องหรือขับมีลูกคู่รับเท่านั้นเช่น

บทอวยพรกลอนสี่

อวยพรกลอนสี่	สวัสดีกับญาติ
ส่งเสียงเพียงศัพท์	แล้วจะขับประกาศ
กลอนไซ้โอราท	พวกญาติทั้งวงศ์

คีตวรรณกรรมบนบ้าน